

VRIENDEN VAN FRANKENDAEL

December 2016, nr. 40

Foto: Hans van den Bosch
<http://www.joco.me>

Beste vrienden

Na een lange nazomer, met het park nog volop in herfstkleuren, is het nu ineens winter. Tijd voor een uitvoeriger bericht van ons, na de kortere 2-maands berichten die we rondstuurden. Want er is veel gaande in en om het park, en we willen dat graag met u delen. Dit najaar waren er weer wandelingen in het park, ruimden vrijwilligers een dagje flink op in het park, voerden we gesprekken met de gemeente over het beheer van het park. In november gingen we als bestuur een avond in gesprek met een aantal van onze leden: over toekomst van het park en van onze vereniging, welke kansen zijn er en welke bedreigingen? In deze nieuwsbrief kunt u meer lezen over het park en de vereniging, met linkjes voor wie meer er meer

van wil weten. Als toegift: een mooi verhaal van Jan Dijk over de Maliebaan die ooit in de Watergraafsmeer lag. We hopen u zo goed op de hoogte te houden. En hebt u ons iets te melden? We horen het graag!

Hopelijk zien we elkaar op mooie winterdagen in het park. En we wensen u fijne feestdagen en een goed begin van 2017!

Bestuur VRIENDEN VAN FRANKENDAEL
Harry Arts, Marion van der Blik, Henk van Leeuwen,
Viktor Lutikholt, Jacqueline Rijken

PARK EN VRIENDEN: OP DE GOEDE WEG?

Eind november gingen we een avond in gesprek over onze vereniging en ons park. Als bestuur nodigden we een aantal leden uit die we kenden van activiteiten in en om het park. We stelden onszelf twee vragen: "Doen de Vrienden van Frankendael de goede dingen, en doen ze die dingen goed?" Met de hulp van deze vrienden wilden we een 'sterkte-zwakke analyse' maken om ons te helpen bij het kiezen van een scenario, of zo je wilt: de rol voor de vereniging in de komende paar jaar.

De aanleiding voor dit gesprek was deze: we hadden alle leden in september een vragenlijst gestuurd. Daar werd bescheiden gereageerd, vooral in bemoedigende zin: "Ga zo door, fijn dat jullie je zo inspannen; zet onderhoud, opruimen, handhaven voorop; het park moet een rustig, kleinschalig gebruikspark blijven, groen en natuurlijk". Dat was een mooie opsteker, maar toch kijken we als bestuursleden met de nodige zorg naar het park en naar de vereniging. Zorg omdat de druk op het park zo is toegenomen. Denk aan drukke zomerdagen en de avonden met picknickende en barbecueënde bezoekers, denk aan de Pure Markt, de kleine en minder kleine evenementen. Zorg omdat juist nu de gemeente bezuinigt op onderhoud en handhaving. Zorg omdat kwetsbare en unieke natuur niet altijd veilig is in het park. Opgeven vinden we helemaal niet aan de orde; reflectie met elkaar wel.

Terug naar het gesprek in november. We constateerden dat er veel steun is vanuit de achterban. Prettig om te merken! Wel zouden we onze doelstellingen meer, beter uit kunnen dragen. Een completer beeld van de verschillende gebruikers in het park zou helpen hen beter te begrijpen en enthousiast te maken zich ook verantwoordelijk te voelen voor het park. We willen meer met onze leden doen, bijvoorbeeld door leden te vragen bij (kleine klussen), en door een logboek bij te houden van het park. Ook ontstond het idee om een 'activiteitengroep' van vrienden te hebben. En tenslotte: ontmoetingen met, voor en door leden onderling mogen vaker en speelser!

Kortom: we voelen ons gesteund door het meedenken van deze leden en gaan dit in de toekomst vast vaker doen. Aan de ledenvergadering, op 16 mei 2017 zullen we uitvoeriger rapporteren en voorstellen doen.

Foto's: Marion van der Blik en Viktor Luttikholt

ACTIVITEITEN IN & OM HET PARK

Keep it clean day

17 september deden de vrienden mee met de 'Keep it clean day'. We waren blij met 12 dappere deelnemers. Deze keer deden ook 'De Schonen uit Oost' mee. Bewoners van Oost kunnen samen met de Schonen elke eerste maandag van de maand meedoen met een rondje zwerfvuil rapen. (Kijk voor het nieuws van de Schonen op facebook). Voorzien van vuilniszakken, knijpers, papierprikkers en handschoenen van stadsdeel Oost, ruimden de deelnemers rommel op in en om het park. We vonden een partij kleding uit de kledingbak aan de Kamerlingh Onneslaan in de struiken. We waren nogal geschokt en vielen bijna om van de stank bij het vinden van resten van een kadaver van een schaap en een kat onder de brug naar de Hugo de Vrieslaan. We belden de gemeente op, die voor opruimen van dode dieren altijd de GGD inschakelt. Diezelfde late namiddag waren de resten weggehaald; helaas bleef de lucht nog even hangen. Verder vonden we ook nog massa's blikjes. Kon je daar 10 cent voor vangen,

Foto: Joop Eisenberger

dan waren we rijk! Na het harde werk werden we hartelijk onthaald bij restaurant Merkelbach en getraakteerd op koffie en taart.

Volgend jaar is er voor u weer een kans om mee te helpen zwerfvuil op te ruimen, op zaterdag 25 maart 2017, tijdens de Landelijke Opschoondag. Dikke kans dat de Vrienden daar ook aan meedoen. Meldt u alvast aan op vriendenvanfrankendael@gmail.com

Foto: Jacqueline Rijken

Wandelingen in het park

Op initiatief van Martin Kempe zijn er dit jaar vier wandelingen georganiseerd met de Vrienden. Tweemaal een avondrondwandeling in de zomer en nog twee wandelingen in november. Met verrekijkers en telescoop gingen we op zoek naar vogels. Er was genoeg te zien en te vertellen over de bomen en planten. In november vonden wij de herfst, zagen paddenstoelen, een bosmuis, de nijlganzen in de boom, een boomklover, de aalscholvers en nog veel meer. **Donderdag 22 december om 15.30 uur is er een 'kerstrandleiding'.** Aanmelden op vriendenvanfrankendael@gmail.com of bel naar 0624723235. Verzamelen bij de poort aan de Middenweg. **Na afloop is er glühwein. Wie kent het lekkerste recept van glühwein?** Ook het IVN organiseert regelmatig wandelingen door het park. Zo was er 6 november een paddenstoelenwandeling met IVN natuurgids en de ons welbekende stadsdeel groenbeheerder Chris Barendse en IVN natuurgids in opleiding Mirjam. Wij werden gewezen op de verschillende paddenstoelen zoals het Judasoor en het Viltig Judasoor.

Schooltuinen

De Vrienden zijn blij dat er schooltuinen zijn in het park. Het is mooi te zien hoe de schoolkinderen uit de buurt met plezier hun tuintjes bewerken. Bij Schooltuinen H.C. Vink staat het komende jaar in teken van verandering. Jan Bregman, schooltuinmeester (ook voormalig penningmeester van de Vrienden van Frankendael) gaat met pensioen. Hij wordt opgevolgd door Arnold de Goede, die ook al werkte bij en veel te vinden was bij de Gerrit Kalff schooltuinen aan de Weesperzijde/Kruislaan. De twee geiten die onder hoede waren

bij Jan Bregman zijn verhuisd naar een mooi adres in Zwolle. Vandaar dat u Leentje en Loesje misschien niet meer tegenkwam. Actueel is de mooie nieuwe banier die staat bij de ingang van de tuinen. Verdrietig nieuws dat de duiven, eenden en kippen allemaal bij elkaar zitten met een afkapping over de volière, vanwege de vogelgriep. De Vrienden zijn blij met de gastvrijheid van de schooltuinen en hopen dat ze ook het komende jaar zo nu en dan gereedschappen mogen lenen voor onderhoud van het park door vrijwilligers.

Foto's: Jacqueline Rijken

PARKBEHEER EN DE VRIENDEN

Renoveren, repareren

Bij de ingang vanaf de Middenweg tegenover de Vomar en vlakbij restaurant De Kas heeft het stadsdeel de bestaande brug grondig laten restaureren. Het wegdek en de staanders zijn volledig vervangen. Op ons dringend advies is de stijl van de brug gehandhaafd; daar zijn we blij mee. Op dit moment gebeurt hetzelfde met de lange brug die over het 'moeras' heen het park verbindt met de Hugo de Vrieslaan.

Er is nu ook een lichte aanpassing in voorbereiding van de ondiepe vijver voor De Kas. Te vaak gebeurde het dat onvoorzichtige (jonge) fietsers in de vijver belandden. En omdat het water slecht doorstroomt treedt er ongewenste algenvorming op.

Honden, fietsers en heggen

We hoorden dit najaar van de afdeling beheer van het stadsdeel dat er met hondenbezitters die vaak in het park komen, gesproken was over een "heg tussen het hondenveld en de slingerlaan". Zij maken vrijwel dagelijks gebruik van het hondenveldje. We hebben de hondenbezitters opgezocht, en hoorden van enkele (informele) woordvoerders wat er speelde. Stadsdeel en hondenbezitters willen een heg, vanwege het gevaar van botsingen tussen (te) hard fietsende voorbijgangers en honden. Ook zouden honden in de zomer aangetrokken worden door naar vlees ruikende bbq's en daardoor de Slingerlaan overrennen.

We vonden het nuttig en plezierig eens nader kennis te maken met de mensen die dagelijks met hun honden het park bezoeken. Het hondenveld is altijd een vast onderdeel van het park geweest. Een heg om het veld zouden we overigens niet zelf bedacht hebben. Het middengedeelte van het park kan naar alle kanten als een open ruimte worden beleefd, met vrij zicht in alle richtingen. Een heg neemt daar iets van weg. Maar botsingen in het park willen we ook niet hebben. Daarom hebben we het stadsdeel gezegd geen bezwaar te hebben tegen zo'n heg (het wordt een beukenhaagje), mits niet hoger dan 75 cm. En bovendien verwachten we van het stadsdeel beter toezicht op (te) hard fietsen, en vooral op scooters in het park. Fietsen wordt immers gedoogd in het park, maar scooteren is verboden. De hondenbezitters vroegen we nog beter dan nu te zorgen voor het aanglijnd houden van hun honden buiten het hondenveld.

DE STAD EN BESTUURSCOMMISSIE OOST

Overview gemeentebeleid en onze inzet

In eerdere Nieuwbrieven hebben we gemeld over de "Agenda Groen" en de notitie "Naar een nieuw evenementenbeleid" van het gemeentebestuur. Als bestuur hebben we actief meegedaan met de gesprekken hierover op stedelijk niveau, en binnen het "Parkenoverleg Amsterdam". Samen met andere parken- en groenvrienden willen overlast gevende en ook schade veroorzakende evenementen wettelijk uit de Amsterdamse parken. Voor het helemaal verbieden van evenementen pleiten we niet. De stadsparken zijn er ook voor recreatie en ontspanning, en kunnen zich niet volledig afsluiten voor de behoefte die Amsterdammers en toeristen hebben aan muziek en ander vertier in het groen. Zoals evenementen die passen bij het karakter en de schaal van een park. Met simpel "wij zijn tegen" zijn we ook geen gesprekspartner meer voor het gemeentebestuur. In Oost hebben het Oosterpark en het Flevopark overigens meer te lijden onder grote evenementen dan ons Park Frankendael. Met de Pure Markt, een intreefeest (op een vrijdagmiddag) voor de Universiteit en de Hogeschool van Amsterdam, en een Holland Festival opera (op een levensgroot filmdoek) is het door het stadsdeel aan Park Frankendael toegedacht aantal evenementen gevuld.

Locatieprofielen

Half oktober heeft de Bestuurscommissie van het stadsdeel Oost in het kader van het nieuwe stedelijk evenementenbeleid opnieuw locatieprofielen vastgesteld voor (onder meer) de parken in Oost. Een locatieprofiel is bedoeld om duidelijkheid te geven over de mogelijkheden van het gebruik van een locatie voor evenementen, en onder welke voorwaarden. In de profielen worden zaken vastgelegd zoals het maximaal aantal evenementen, de omvang, de maximale geluidsbelasting, aandachtspunten op het gebied van ecologie, programmatische afstemming, mobiliteit enz. Voor ons Park Frankendael verandert er eigenlijk niets. Het woord is nu aan de centrale stad, die de profielen definitief vaststelt. Dat gebeurt overigens pas in de loop van 2017.

Gesprek stadsdeel

Deze zomer spraken we als bestuur ook met stadsdeelvoorzitter Ivar Manuel, die politiek verantwoordelijk is voor het groen en de parken van Oost. Als bestuur zien we dat gemiddeld genomen het park wel redelijk wordt onderhouden, maar dat er weinig lijn lijkt te zitten in hoe verschillende 'poten' van het stadsdeel met het park lijken om te gaan. Deftig gezegd: wordt het park wel beheerd op grond van een duidelijk plan, met respect voor het ontwerp zoals dat midden jaren '90 na veel discussie is vastgesteld? Ivar Manuel kon ons niet geruststellen. Het stadsdeel moet heel sterk bezuinigen, en menskracht voor betere handhaving is er niet. Volgens Manuel misschien een reden voor de Vrienden om zélf wat meer verantwoordelijkheid te nemen. We hebben Manuel uitgelegd dat we als Vrienden al veel in en met het park doen, maar dat wij de rol van de overheid nooit kunnen en willen overnemen.

WIE ZIJN ER ALLEMAAL BEZIG IN EN MET ONS PARK?

Park Frankendael is een van de drukst bezochte parken van Amsterdam. Wat je als bezoeker van het park niet altijd ziet, is dat het ook veel betekent voor een flink aantal verenigingen, organisaties en ondernemers. We noemen dat 'ons netwerk'. Met sommige daarvan hebben we als Vrienden van Frankendael vaak en veel te maken, en sommige daarvan komen we eigenlijk weinig tegen. Om goed contact te kunnen houden met dat netwerk organiseerden we eind juni een netwerkgesprek, met een drankje achteraf. Gert Jan Hageman van restaurant De Kas trad op als royale gastheer.

Wie daar waren? In willekeurige volgorde: de buitenschoolse opvang 'Watergraafsmeer', volkstuinten 'Klein Dantzig', de twee scoutingclubs (Frankendael, en Gijsbrecht van Amstel), de Pure Markt, de school-

tuinen, Huize Frankendael en restaurant Merkelbach, de onderhoud- en snoeivrijwilligers 'River of Herbs', de vogelwerkgroep Amsterdam. Niet iedereen kon komen; denk bijvoorbeeld aan de imker, Intratuin, de kiosk 'At the Parq', het stadsdeel.

Waarover spraken we? Voorop stond dat we elkaar wat beter wilden leren kennen. Natuurlijk ging het over het park: wat gaat er goed, wat kan beter, wat draagt iedereen bij aan het in goede staat houden van het park, wat weten we eigenlijk van het park, hoe blijven we in contact? Zonder dat we over dit soort zaken nu keiharde afspraken hebben gemaakt, waren allen het erover eens dat alle gebruikers van het park ook verantwoordelijkheid dragen voor een zorgvuldige omgang met het park. De contacten gaan natuurlijk door.

Bezoek Huize Frankendael!

Huize Frankendael ontvangt ons, Vrienden van Frankendael, altijd gastvrij voor onze jaarlijkse ledenvergadering. En de naam Frankendael begon bij het huis, al eeuwen geleden, en is langzaam ook naar het park gegaan. Bezoekers en omwonenden van het park weten natuurlijk dat Huize Frankendael regelmatig onderdak biedt aan bijzondere exposities en andere kunstmanifestaties. Iedere zondag kan het huis ook bezocht worden. Breng een bezoekje aan hun website: www.huizefrankendael.nl.

Foto's, schilderijen en tekeningen

De foto op de voorpagina is van Hans van den Bosch, een vriend op facebook. Regelmatig 'tagged' hij de 'Vriend van Frankendael' op facebook (dit is de facebook pagina van de Vrienden van Frankendael) met zijn mooie foto's van Park Frankendael. Meer van zijn fotowerk vindt u op zijn website: <http://www.joco.me>

Er zijn meer vrienden die het park op verschillende manieren uitbeelden. Natuurlijk herinnert u zich nog de cartoon 'godin Ceres met de korenschoof' van Renate Siepel uit de nieuwsbrief van september vorig jaar, ter gelegenheid van ons 25-jarig bestaan. Op facebook heeft Ron Monsees ons onlangs verblijd met schilderijen en tekeningen van zijn hand van Huize Frankendael en van de hermitage. Het gerucht gaat dat er misschien eens een expositie van komt.

Kent u de Van der Sande Lacostebrug?

Amsterdam telt 1680 bruggen, waarvan er 346 een officiële naam hebben. Denk aan de Magere Brug, de Berlagebrug, de Nesciobrug – enzovoort.

Daar wil de gemeente verandering in brengen: voortaan een naam voor iedere brug! Ook voor de kleinste bruggetjes, zoals de 13 (!) bruggetjes in en om Park Frankendael. **Wij nodigen alle vrienden uit om namen te bedenken voor deze bruggen en bruggetjes.** Stuur ze naar

vriendenvanfrankendael@gmail.com, en dan zorgen wij voor het bundelen en doorsturen ervan (aan de 'Commissie Naamgeving Openbare Ruimte'). Het mooiste lijkt ons een set van namen die een beetje verband met elkaar houden.

Uit een voor ons geheel onverwachte hoek is al een voorstel gekomen, een voorstel dat al aanvaard is door die namencommissie. De Van der Sande Lacostebrug is het bruggetje dat bij de scoutinggebouwen naar Klein Dantzig leidt. Van der Sande Lacoste was een van de belangrijkste Nederlandse wetenschappers die in de 19e eeuw mossen en korstmossen bestudeerden. Hij was een van de eersten die de Amsterdamse korstmossen bestudeerde en dat deed hij veel en graag op Frankendael! In de loop van volgend jaar wordt deze naamgeving met een kleine ceremonie bezegeld. Trouwens, in de heemtuin blijkt ook al een brug te zijn vernoemd. Het is de Gerrit Molbrug. **Wie is/was Gerrit Mol, en waarom is er in ons park een brug naar hem vernoemd? Wij weten het (nog) niet. U wel?**

AGENDA

2016:

- Zondag **18 december** 11-17 uur:
Pure WINTER Markt in park
Frankendael
- Donderdag **22 december** 15.30 uur:
'kerstrandleiding' met glühwein na
afloop. Verzamelen bij de poort aan
de Middenweg

2017:

- Zaterdag **25 maart**: Landelijke
Opschoondag
- Zondag **26 maart** 11-18 uur:
Pure Markt
- Zondag **23 april** 11-18 uur:
Pure Markt
- Donderdag **27 april**, hele dag:
koningsdag, vriendenkraam op de
Hogeweg
- Dinsdag **16 mei**, 20 uur: algemene
ledenvergadering Vrienden van
Frankendael
- Zondag **28 mei** 11-18 mei:
Pure Markt

Bericht van onze penningmeester

Het jaar 2016 is alweer bijna voorbij en 2017 zit er aan te komen. Graag, en voor velen ten overvloede, herinner ik u er aan dat het dan ook weer tijd is voor uw contributiebetaling aan onze vereniging. Zoals altijd kunt u uw contributie overboeken op onze rekening bij de ING NL96 INGB 0006 0935 78 ten name van Vereniging Vrienden van Frankendael, onder vermelding van 'contributie 2017'.

De contributie bedraagt € 8,50 voor een individueel lidmaatschap en € 14,00 voor een partner lidmaatschap (2 leden op één adres) Wilt u uw individueel lidmaatschap omzetten naar een partnerlidmaatschap, wilt u ons dit mailen op vriendenvanfrankendael@gmail.com? Dan kunnen wij het ook aanpassen in onze administratie. Als u voor het jaar 2016 de contributie nog niet heeft betaald, stel ik het op prijs als u in januari 2017 dit samen met het nieuwe jaar doet. Zet het er wel even bij: 'contributie 2016 en 2017'.

Met vriendelijke groet,
Harry Arts, penningmeester

Wij hebben een nieuw nummer – heeft u nog oude nummers?

Dit is Nieuwsbrief Frankendael nummer 40. Maar is dat echt waar? Twintig jaar lang hebben de Nieuwsbrieven een nummer gehad, maar een complete serie is nergens te vinden. Niet in het archief van de vereniging, en ook niet bij de huidige bestuursleden. Vanaf 2011 hebben we steeds twee Nieuwsbrieven per jaar uitgebracht, en we gokken dat we nu ongeveer bij nummer 40 zitten. Dus zijn we het er weer op gaan zetten. Zijn er leden die nog nummers hebben van vóór 2011? We zouden daar héél erg blij mee zijn, al is het maar met een kopietje!

Vereniging Vrienden van Frankendael
opgericht 1990

Bestuur:
Henk van Leeuwen
voorzitter

Harry Arts
penningmeester

Marion van der Blik
Jacqueline Rijken
Victor Luttkholt

E: vriendenvanfrankendael@gmail.com
T: 0633761103 of 0624723235
W: www.vriendenvanfrankendael.nl

Rekeningnummer: NL 96 INGB 0006 0935 78
t.n.v. Vereniging Vrienden van Frankendael

MALIEBAAN

Een van de mooiste maliebanen van Nederland heeft in de Watergraafsmeer gelegen. Hij liep vanaf de Middeweg (korte tijd Middellaan geheten omdat er zoveel bomen aan waren komen te staan) naar de evenwijdig aan de Middenweg lopende dwarstochtsloot. Dat wil zeggen: ongeveer over de huidige Saltetstraat in Tuindorp Frankendael oftewel Jeruzalem, parallel aan de Kruislaan. In de 18e eeuw was maliën het populairste spel in Europa. De vaste baan heette in Frankrijk *paille-maille*. Pall Mall in Londen heeft ermee te maken. In het Nederlands werd dat *palmalie*. Straks leg ik uit hoe het spel in elkaar stak.

De Maliebaan was omzoomd door bomen. Op warme dagen kon je er goed toeven. De Parel van de Meer noemde iemand hem. Voor Amsterdammers was het: het Paradijs. Al vonden sommigen in de stad het wat te ver; maar het was wel de dichtstbijzijnde, het was de Amsterdamse maliebaan.

Aan het eind kon je een versnapering krijgen in het Maliehuis, de populairste herberg van de Watergraafsmeer, ons eigen Américain. Daar gebeurde het, daar moest je wezen. Dat Maliehuis lag met de achterzijde dus aan die tochtsloot, soms een vieze bedoening in die tijd. Die is later een beetje omgelegd, om het Darwinplantsoen meer ruimte te geven.

De Maliebaan was 173 roeden lang. Die in Utrecht was de langste, 200 roeden. Lodewijk XIV, die in het Rampjaar 1672 even in Utrecht was (toen de Fransen Utrecht bezet hadden, de nog intacte Domkerk voor even

katholiek werd, en Amsterdam in de 'Munttoren' zijn eigen muntslag moest regelen, vandaar de naam), had hem zo wel naar zijn Versailles willen meenemen. Maar roeden verschilden overal van plaats tot plaats. De Amsterdamse roede bedroeg 3,68 m, de Utrechtse 3,76 m. Die maliebaan daar was dus echt een stuk langer. Tussen onze Maliebaan en de Kruislaan lag een hele rij fraaie buitenplaatsen. Jaap Kruizinga, chroniqueur van de Meer, noemt ze in zijn boek uit 1948 allemaal op. Bijvoorbeeld Buitenrust, dat in zijn geweldige tuin drie schuin verlopende lanen met geschoren hagen tussen Kruislaan en Maliebaan had. Al die huizen keken van achteren mooi op de bomenrij van de maliebaan uit. Vrijheit Blijheit vlakbij het Maliehuis was echter de mooiste; in het Verheerlykt WATERGRAEFS- of DIEMERMEER uit 1725, dat boek waar het altijd mooi weer is, krijgt die maar liefst drie prenten van Daniël Stoopendaal. Wat opvalt: een grote fontein met in het midden een zich badende meermin, en daarachter een graskom met in het midden een beeld van twee naakte jongetjes. Het maakt allemaal een grootse en zonnige indruk. Veel geschoren hagen nogmaals.

Bij het grote Maliehuis is het een drukte van belang. Maliespelers of maliebaanwandelaars konden zich hier en daar ook nog op pleziertuintjes tussen die buitenplaatsen verpozen. Wat een lustoord!

Tegenover hofstede Vrijheit Blijheit lag ten opzichte van

lees verder op pagina 8

Maliebaan - Rond 1725.
Bron:
Het Verheerlykt Watergraefs- of Diemermeer

de Maliebaan de buitenplaats Werk en Rust, die in de tweede helft van de 18e eeuw in bezit was van de dichter en secretaris van de Watergraafsmeer Mr P. N. Arntzenius (hij had er overigens nog eentje), naar wie in de Watergraafsmeer om raadselachtige redenen een lange straat genoemd is. Want zo bijzonder was zijn poëzie niet: nogal langdradig vinden we nu. Als wapenfeit wordt genoemd: de beschrijving van de eerstesteenlegging van het Rechthuis; dus zo oud is dat niet. Er is helaas geen prent van het huis in dat boek. Ik ga even door. Die straat moet dan maar de Johan Cruijffstraat gaan worden! Of anders de Burgemeester de Witstraat, naar de laatste burgemeester van Watergraafsmeer die tientallen jaren de scepter zwaaide. Hij maakte bijvoorbeeld in 1903 een eind aan de te uitbundige viering van Pinksterdrie op Frankendael, Justus van Maurik schreef er zijn *Pinksterblommen* over. Kun je op internet zo lezen.

Terug naar de Maliebaan. Het hart van de Watergraafsmeer. Gezellige rocomuziek zal er ook gemaakt zijn. Dat maliën verliep als volgt. Eerst moest je naar het Maliehuis, je spullen halen. Een maliestick, zwaarder en groter dan een huidige golfstick, had een met ijzer beslagen uiteinde met een schuine en een rechte kant. Je moest vanaf een vast punt aan het andere einde een houten bal door de hele baan slaan. Daarbij moest je een van de aan beide uiteinden aan weerszijden geplaatste palen raken. Ook moest de bal onder een halverwege geplaatst poortje door. Als je naast ging moest je terug.

Een expert vertelt in Utrecht in een filmpje aan Maarten van Rossem, dat gezegd is dat ooit iemand daar het eindpunt in slechts vier slagen haalde. Dat lijkt een onmogelijk record. Maarten ervaart zelf dat het een loodzwaar spel is; het filmpje is al een aantal jaren oud. Die consumptie aan het eind was gewoon noodzakelijk.

Maar de Maliebaan was ook een gezellig breed lommerrijk pad om overheen te struinen en te flirten. Op de gravure die ervan gemaakt is lopen tientallen mensen over de baan; gemalied wordt er niet.

Begin 19e eeuw raakt het spel geheel in onbruik, de maliebanen worden overal afgebroken. Die in Utrecht is nog in gebruik geweest als Nederlands eerste fietspad: je kon er op een vélocipède leren fietsen, tien lessen waren nodig. Dat lees je op een daar geplaatst bord. Hier in de Watergraafsmeer zal hij daarvoor te vroeg zijn weggehaald.

Nu is de Utrechtse Maliebaan een van de beroemdste lanen van Nederland. Het ene pand is nog beroemder (soms beruchter) dan het andere. Een en al geschiedenis. In de Watergraafsmeer keerde de Maliebaan, op gezag van de toenmalige stadsdeelraad Watergraafsmeer, als straatnaam terug in de nieuw aangelegde wijk Julianapark niet ver van het Amstelstation. Een mooi brede straat. Heel passend.

Wie opent een nieuw Maliehuis?

Jan Dijk

In de Watergraafsmeer keerde de Maliebaan, op gezag van de toenmalige stadsdeelraad Watergraafsmeer, als straatnaam terug in de nieuw aangelegde wijk Julianapark niet ver van het Amstelstation.
Foto: Google

